

21.01.2025

Kirkkohallitus - Täysistunto

Kirkkohallituksen täysistunto / Kyrkostyrelsens plenum

Kokousaika/Tid	21.01.2025 10:15 -
Kokouspaikka/Plats	Kirkon talo, neuvotteluhuone Jerusalem
Jäsenet/Medlemmar	Tapio Luoma (puh.joht./ordf.) Katri Korolainen Jari Jolkkonen Kaisamari Hintikka Kimmo Koivisto Kari Aakula Hannu Kallunki Vuokko Vänskä Martina Harms-Aalto Pekka Niiranen Eino Nissinen Päivi Raunu Ulla Ruusukallio Lotta Endtbacka

Viranhaltijat/Tjänsteinnehavare

Pekka Huokuna	
Pirjo Pihlaja	
Kimmo Kääriäinen	poissa/frånvarande
Anna Kaarina Piepponen	
Petri Määttä	
Juha Tuohimäki	
Eeva-Kaisa Heikura	poissa/frånvarande
Minna Hietämäki	
Lola Talvitie	
Asta Virtaniemi (siht./sekr.)	
Sari Timonen	3 §
Saana Tammisto	6 §

21.01.2025

Kirkkohallitus - Täysistunto

Johanna Simpanen

9–11 §

Tuomo Kahenvirta

12 §

Irene Nummela

13, 14 §

Juha Luodeslampi

15 §

Edla Mäkelä

16 §, etäyhteys/på distans

Pöytäkirjan vakuudeksi/In fidem

Tarkastanut/Justerat

Asta Virtaniemi

Vuokko Vänskä

Kirkkohallitus - Täysistunto

21.01.2025

§ 6 Kirkon kulttuuriperintöstrategia vuoteen 2030

Diaarinumero DKIR/29/02.05.02/2024

Esittelijä Kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja

Perustelut Kirkkohallituksen virastokollegio asetti kokouksessaan 1.2.2024 47 § kulttuuriperintöstrategiatyöryhmän ajalle 1.2.2024 - 31.12.2024. Työryhmän tehtävänä oli uudistaa ja päivittää kirkon kulttuuriperintöstrategiaa *Kirkollinen kulttuuriperintö kuuluu kaikille – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kulttuuriperintöstrategia vuoteen 2024* ja siihen liittyvää toimenpideohjelmaa seuraavaksi kuudeksi vuodeksi ja valmistella ehdotus kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi vuoteen 2030.

Työryhmään nimettiin yli-intendentti Johanna Björkman (Museovirasto), professori Visa Immonen (Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, Bergenin yliopisto, Norja), erityisasiantuntija Reko Korhonen (ympäristöministeriö), dosentti, yliopistonlehtori Helena Lonkila (musiikin, taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos, Jyväskylän yliopisto), apulaisprofessori Olli Löytty (historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, Turun yliopisto), tuomiorovasti Satu Saarinen (Oulun tuomiokirkkoseurakunta) ja kulttuuriperintöasiantuntija Saana Tammisto (hallinto-osasto, Kirkkohallitus), joka toimi myös työryhmän sihteerinä. Työryhmä valitsi ensimmäisessä kokouksessa keskuudestaan puheenjohtajakseen tuomiorovasti Satu Saarisen. Kirkkohallituksen asiantuntijoina työryhmän työskentelyyn osallistuivat yliarkkitehti Edla Mäkelä ja maankäyttöpäällikkö Harri Palo hallinto-osastolta.

Työryhmä kokoontui kymmenen kertaa ja kuuli työn edetessä myös muita asiantuntijoita. Kulttuuriperinnön eri asiantuntijoiden ja asiantuntijaorganisaatioiden sekä seurakuntien kuuleminen strategiatyössä toteutettiin 3.-13.12.2024 sähköisen kommenttikyselyn avulla. Kirkon kulttuuriperinnön neuvottelukunta on evästännyt asiantuntijakommentein strategiatyöryhmää työskentelyn alkuvaiheessa sekä kommentoinut sen hetkistä ehdotusluonnosta 23.9.2024 kokouksessaan.

21.01.2025

Kirkkohallitus - Täysistunto

Työryhmä on valmistellut toimeksiannon mukaisesti ehdotuksensa kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi vuoteen 2030. Ehdotus sisältää myös siihen liittyvän toimenpideohjelman (Liitteet 1–2/6 §).

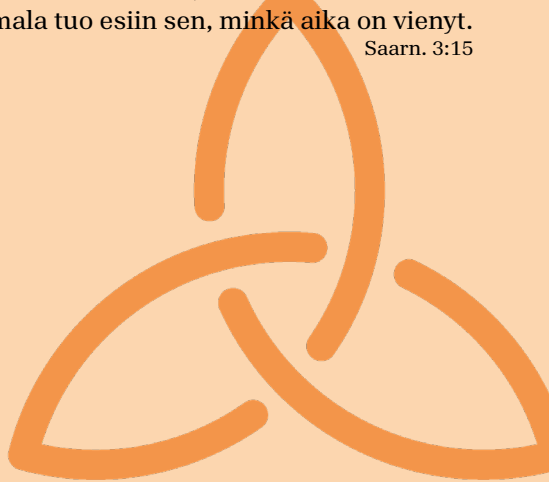
Strategiaehdotus koskee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon aineellista, henkistä, hengellistä ja digitaalista perintöä. Strategia ja toimenpideohjelma luovat toimintakehyksen ja -edellytykset kirkon kulttuuriperintötyölle. Siinä korostuu seurakuntien, yhteisöjen ja yksilöiden merkitys ja rooli kulttuuriperinnön vaalijoina sekä kirkon henkisen ja hengellisen perinnön tuottajina ja ylläpitäjinä. Strategialla vahvistetaan eri toimijoiden yhteistyötä ja mahdollisuuksia työskennellä kirkon kulttuuriperinnön hyväksi.

Lisätiedot	kulttuuriperintöasiantuntija Saana Tammisto, saana.tammisto@evl.fi
Päätösehdotus	Hyväksytään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kulttuuriperintöstrategia vuoteen 2030 ja siihen sisältyvät toimenpiteet.
Käsittely	Asiaa käsiteltäessä kuultiin asiantuntijana kulttuuriperintöasiantuntija Saana Tammistoa. Keskustelun jälkeen esittelijä teki päätösehdotukseen muutoksen, joka on otettu huomioon pöytäkirjassa.
Päätös	Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.
Toimenpiteet	Tiedoksi hiippakunnat ja seurakunnat.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
kulttuuriperintöstrategia
vuoteen 2030

Mitä nyt on, sitä on ollut ennenkin,
ja mitä vastedes on, sitäkin on ollut ennen.
Jumala tuo esiin sen, minkä aika on vienyt.
Saarn. 3:15

Johdanto

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kulttuuriperintö on yhtäältä kansallista ja yhtenäistä ja toisaalta paikallisesti omaleimaista, moniäänisten yhteisöjen perintöä. Kirkollinen kulttuuriperintö ja uskonto yhtenä kulttuurin pohjarakenteena vaikuttavat yhteiskuntamme arvoihin ja asenteisiin. Kulttuuriperintö auttaa meitä ymmärtämään itseämme, kohtaamaan muita ja kasvattaa kykyämme kulttuurienväliseen vuoropuheluun.

Kirkollisella kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan tässä strategiassa ihmisen toiminnasta syntynyttä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon aineellista, henkistä, hen-

gellistä ja digitaalista perintöä. Aineelliseen kulttuuriperintöön kuuluvat kulttuuriympäristö ja maisema, kirkollinen rakennusperintö, muinaisjäännökset sekä kirkollinen esineistö ja taide. Osa näistä on lainsäädännöllä suojeltu tai muilla tavoilla määritelty arvokkaaksi. Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan kirkon elävää perintöä: henkistä ja hengellistä perinnettä, esimerkiksi kirkkomusiikkia, kirkollista tapakulttuuria ja jumalanpalveluskäytäntöjä. Kirkon aineellinen kulttuuriperintö on kirkollisen elävän perinnön välittäjä ja ilmentäjä. Digitaalinen perintö tarkoittaa sekä digitaaliseen muotoon saattua aineellista ja aineetonta

kulttuuriperintöä että lähtökohteisesti digitaaliseksi tehtyä kulttuuriperintöä.

Perustuslain mukaan vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Jokainen on osallinen kulttuuriperinnöstä ja kaikilla on siihen oikeus. Strategian yhtenä keskeisenä juonteena on osallisuuden vahvistaminen niin, että kaikkien oikeus kirkolliseen kulttuuriperintöön toteutuu ja kirkollinen kulttuuriperintö koetaan voimavarana. Tähän liittyy myös seurakuntien kiinteistöomaisuudesta luopumiset, jotka voivat olla kipeitä, yhteisöä jakavia ja repiviä prosesseja, mutta onnistuessaan niillä voidaan ratkaista yhteisön tulevaisuuden kannalta merkittäviä haasteita.

Kirkollisen kulttuuriperinnön suunnitelmallinen ylläpito ja vaaliminen perustuu ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyYTEEN. Kulttuuriperinnöstä huolehtimalla säilytetään ja luodaan kansallisesti arvokasta kulttuuriomaisuutta tuleville sukupolville ja samalla kannetaan vastuuta hengellisestä jatkuvuudesta.

Strategian tavoitteena on vahvistaa kirkollisen kulttuuriperinnön näkyvyyttä osana suomalais-ta kulttuuriperintöä, pyhyiden

kokemusta, hengellistä ja henkistä perintöä. Strategia auttaa tunnistamaan, kuinka uskonto rakentaa kulttuuria, ja mikä kirkon kulttuuriperinnön merkitys on paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Strategia luo toimintakehyksen ja -edellytykset kirkon kulttuuriperintötyölle. Strategiassa korostuu seurakuntien, yhteisöjen ja yksilöiden merkitys ja rooli kulttuuriperinnön vaalijoina sekä kirkon henkisen ja hengellisen perinnön tuottajina ja ylläpitäjinä. Strategiassa vahvistetaan eri toimijoiden yhteistyötä ja mahdollisuuksia työskennellä kirkon kulttuuriperinnön hyväksi. Vastuu strategian toteuttamisesta kuuluu koko kirkolle ja kaikille kirkossa toimiville.

Strategia ohjaa tiedon hankkimiseen ja hyödyntämiseen, yhteiseen tiedon tuottamiseen ja osallisuuden vahvistamiseen, erilaisten yhteistyökumppaneiden ja toimijoiden löytämiseen ja aktivoimiseen sekä kirkollisen kulttuuriperinnön hyvään ja kestäväan hoitoon ja käyttöön. Strategiassa esitettävät toimenpiteet tukevat Suomen ratifioimien kansainvälisten kulttuuriperintöalan sopimusten toteutumista ja ottavat huomioon alan kansalliset ohjelmat ja strategiat.

Kirkollisen kulttuuriperinnön hyvän hoidon edellytyksenä on yhteiskunnassa ja kirkossa tapahtuvien muutosten tunnistaminen ja niihin reagoiminen. Tämä tarkoittaa myös kulttuuriperinnön suojelua koskevien säädösten aktiivista seuraamista ja tarvittaessa toimenpiteitä ajantasaisen ja toimivan lainsäädännön saavuttamiseksi.

Strategiset valinnat nousevat sekä toimintaympäristön muutoksista että kulttuuriperinnön asiantuntijoiden ja seurakuntien välisestä jatkuvasta dialogista. Niiden avulla on tunnistettu tässä ajassa olevia tarpeita ja haasteita kirkollisen kulttuuriperinnön hoidossa.

Strategia koostuu kolmesta luvusta, joista kuhunkin sisältyy kolme strategista valintaa. Jokaiseen valintaan kohdistuu tavoitteita ja konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lopusta löytyy sanasto ja toimijakartta, jotka täydentävät ja tarkentavat tekstiä. Sanastoon on poimittu keskeiset käsitteet ja kulttuuriperinnön hoitoon liittyvät kansainväliset sopimukset. Toimijakartassa kuvataan kirkollisen kulttuuriperinnön sidosryhmiä, yhteistyökumppaneita ja muita toimijoita mahdollisimman kattavasti.

Strategian jatkoksi laaditaan toimenpideohjelma, jonka yhteydessä valitaan mittarit ja työkalut tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Toimenpideohjelmassa hyödynnetään olemassa olevia mittareita ja työkaluja sekä kehitetään uusia tarpeen mukaan.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kirkollinen kulttuuriperintö kuuluu kaikille. Sen hyvä hoito edellyttää maailmassa, yhteiskunnassa ja kirkossa tapahtuvien globaalien ja paikallisten muutosten tunnistamista ja niihin reagoimista. Toimintaympäristön muutos, ennakoitujen muutossuunnat ja niiden tuomat mahdollisuudet vaikuttavat strategisiin valintoihin. Muutokset sekä vaativat uudistuksia että antavat mahdollisuuden luoda uusia toimintamalleja.

Ekologinen kestävyyskriisi

Aikamme suurimpana uhkana voidaan pitää luonnon kuormittamista yli sen kantokyvyn. Tulevai-

suutta uhkaavat useat samanaikaiset kriisit, kuten ilmastonmuutos, luontokato ja saastuminen, joilla kaikilla on vaikutuksensa myös kulttuuriperintöön ja sen säilymiseen.

Globalisaatio

Maailmanlaajuinen ja maan sisäinen muuttoliike muokkaavat Suomea. Yhtäältä kulttuuri ja arvomaailma moniarvoistuvat ja rikastuvat, toisaalta samankaltaistuvat ja köyhtyvät. Viestintävälineiden kehitys helpottaa vuorovaikutusta, vaikka samalla sosiaaliset etäisyydet kasvavat ja maailmankuvat erkaantuvat. Alueellinen eriytyminen sekä väestö-

rakenteen ja jäsenmäärän muutokset asettavat haasteita kirkon ja seurakuntien toiminnalle sekä taantuvien alueiden kirkollisen rakennuskannan säilyttämiselle.

Perusturvallisuuden heikkeneminen

Yhteiskunnan kriisinkestävyyttä ja kokonaisturvallisuutta koetellaan. Valmius ja varautuminen kansallisen kulttuuriperinnön suojeluun kaikissa turvallisuustilanteissa on yhä tärkeämpää. Kulttuuriomaisuuden suojeleminen konfliktien aikana auttaa pitämään yllä yhteisöjen kulttuurista jatkuvuutta ja identiteettiä.

Vastuu hoivasta ja huolenpidosta siirtyy osittain yhteiskunnalta kansalaistoiminnan varaan, mikä vaikuttaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin ja yhteiskunnan rakenteisiin. Yhteys kulttuuriperin-

töön luo ja vahvistaa resilienssiä, auttaa ihmistä määrittämään arvojaan sekä identiteettiään ja siten edistää hyvinvointia.

Yksilön ja yhteisön suhde muutoksessa

Yhteiskunta, kulttuuri ja arvot moninaistuvat. Evankelis-luterilaisen kirkon kulttuurinen merkitys muuttuu. Erilaiset hengellisyden ja henkisyden muodot sekoittuvat perinteiseen uskonnollisuuteen ja muihin katsomuksiin. Myös tunnustuksettomuus ja uskonnottomuus saavat uusia muotoja ja ilmaisutapoja.

Nykyihminen tekee valintoja usein omaan yksilölliseen kokemusmaailmaansa perustuen. Riippuvuus auktoriteeteista on vähentynyt ja suvaitsemattomuus toisten arvokkaina pitämiä asioita kohtaan kasvaa. Yksilön ja

yhteisön arvot ja arvostukset eivät aina kohtaa. Tämä luo turvatomuutta, rapauttaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vaikeuttaa sekä kirkon että yksilön identiteetin muodostumista. Kulttuuriperintö voi olla myös kiistanalaista, ja sitä voidaan käyttää myös kyseenalaisiin poliittisiin tarkoituksiin. Tämä koskee myös kirkollista kulttuuriperintöä.

Digitaalisuus ja sen käyttö vaikutuskeinona

Informaatioteknologia muuttaa elämäämme. Digitaalisuus muokkaa tiedonvälitystä ja tiedon luonnetta. Myös yksilöt voivat toimia tiedon tuottajina, ja yksilöiden tuottaman tiedon merkitys informaatiolähteenä kasvaa. Teknologian kehitys tukee yksilöllistä elämäntapaa, mutta toisaalta sosiaalinen media voi

lisätä yhteisöllisyyttä ja aktivoida kansalaistoimintaan. Avoimuus ja saavutettavuus ovat kulttuuriperintötiedon keskeisiä arvoja. Digitaalisuus voi myös jättää ulkopuolelle joitakin ihmisiä ja ihmisryhmiä. Tekoäly luo virheellisen kuvan tiedon hallittavuudesta. Koska väärää ja virheellistä informaatiota on nykyisessä mediaympäristössä yhä vaikeampi erottaa tosiasioista, arvojen säilyminen ja hyvinvoinnin lisääminen edellyttävät kulttuuriperintötyötä koskevan oikean tiedon tuottamista sekä sen saavutettavuuden parantamista.

Strategiset valinnat I

Kirkollinen kulttuuriperintö on yhteistä

Merkittävyys

Kirkollinen kulttuuriperintö vaikuttaa yhteiskunnan arvoihin ja asenteisiin. Se kutsuu myös niitä, jotka eivät ole kasvaneet sen piirissä. Pyhä tila voi koskettaa ihmisiä eri tavoin.

Osallisuus

Kokemus osallisuudesta lisää ihmisten mahdollisuuksia vaalia ja välittää kirkollista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville. Kulttuuriperintö elää ja muuttuu ajassa.

Kulttuuriperintöön sisältyvien vaikeiden aiheiden, kuten vähemmistöjen kohtelun, sukupuolten epätasa-arvon ja epädemokraattisten rakenteiden tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeää.

Pyhä perintö toimii evankeliumin ja toivon asialla.

Kestävyys

Ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ovat kirkollisen kulttuuriperinnön vaalimisen perusta. Kulttuuriperinnöstä huolehtimalla kannetaan vastuuta hengellisestä jatkuvuudesta.

Kulttuuriperintö vahvistaa yhteiskunnan henkistä kestävyttä ja kriisinsietokykyä.

Tavoite 2030

Merkittävyys

Kirkollisen kulttuuriperinnön merkittävyys on tunnistettu ja tunnustettu laajasti.

Vastuu kirkollisen kulttuuriperinnön merkitysten säilyttämisestä on seurakunnilla. Kirkon keskushallinto toimii mahdollistajana, tukijana ja ohjaajana.

Osallisuus

Kirkollinen kulttuuriperintö koetaan voimavarana, ja kaikkien oikeus kirkolliseen kulttuuriperintöön toteutuu.

Osallisuutta vahvistetaan myös tekemällä näkyväksi historian vääryyksiä ja epäoikeudenmukaisuuksia paikallistasolla.

Kestävyys

Kirkollista kulttuuriperintöä käytetään ja hoidetaan kestäväällä tavalla.

Kirkollinen kulttuuriperintö on elinvoimaista sekä väestöltään kasvavilla että supistuvilla alueilla.

Toimenpiteet

Merkittävyys

Kirkolliskokous, Kirkkohallitus ja hiippakunnat huolehtivat kukin osaltaan siitä, että sidosryhmät ymmärtävät kirkollisen kulttuuriperinnön merkittävyyden muun muassa yhteisöllisyyden ja identiteetin rakentajana.

Kirkkohallitus valmistelelee yhteistyössä kirkollisen kulttuuriperinnön työkalun, esimerkiksi hyrrän tai kompassin, kirkon kehittämistyöhön, muutosprosesseihin ja kulttuuriperintökasvatukseen. Työkalun kysymykset vievät elävän kulttuuriperinnön ja kestävän kehityksen äärelle.

Seurakunnat ja seurakuntalaiset ottavat kulttuuriperintötyökalut aktiiviseen käyttöön.

Osallisuus

Kirkolliskokous, Kirkkohallitus ja hiippakunnat tukevat kukin osaltaan seurakuntia ja huolehtivat siitä, että seurakunnat edistävät osallisuutta kirkolliseen kulttuuriperintöön.

Seurakunnat järjestävät aikuisille, lapsille ja erilaisille ryhmille kulttuuriperintötilaisuuksia, joiden tarkoituksena on tukea osallisuutta ja purkaa historiallisesti ja sosiaalisesti rakentunutta osattomuutta. Tilaisuudet ovat tavoitteellisia ja niiden sisältö dokumentoidaan yhteisöjen ja yksilöiden moninaisten näkemysten tallentamiseksi.

LIITE: Kirkkohallitus - Täysistunto 21.01.2025 / 6

Osallisuutta tukevia työtapoja kehitetään ja jaetaan seurakuntien kesken. Työskentelyn tuloksista, osallisuutta ja läsnäoloa tukevista työtaivoista neuvotellaan seurakuntalaisten kanssa monimuotoistuvassa ja muuttuvassa yhteiskunnassa.

Kestävyys

Kirkon kaikilla tasoilla tunnistetaan kestävyiden eri näkökulmat päätöksenteossa ja käytetään arviointimatriisia ja muita työkaluja eri kestävyysnäkökulmien esiin tuomiseen.

Kiinteistöjen ylläpitoa ja kirkollisen rakennuskannan kunnossapitoa tehdään systemaattisesti. Kiinteistöomaisuutta kehitetään yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa.

Vähähiilisen energian ratkaisut otetaan käyttöön kirkollisen rakennuskannan ylläpidossa.

Seurakunnat hyödyntävät olemassa olevaa kirkollista rakennuskantaa uudisrakentamisen sijaan. Kirkollisen rakennusperinnön ylikorjaamista ja purkamista vältetään. Luonnon monimuotoisuutta edistetään hautausmaiden ja piha-alueiden hoidossa.

Strategiset valinnat II

Pysyvyys ja muutos – tradition ja uudistumisen vuoropuhelu

Identiteetti

Kristillisen perinnön ja omien juurien tunnistaminen luo ymmärryksen menneisyydestä ja rakentaa katsomuksellista identiteettiämme. Kulttuuriperintö on kirkon muisti, joka on sekä muuttuva että kerrostuva.

Yhteisöllisyys

Kirkollinen kulttuuriperintö on moniäänisten yhteisöjen perintöä. Erilaiset henkiset ja hengelliset perinteet, materiaaliset resurssit ja maantieteelliset yhteydet vaikuttavat kirkollisen kulttuuriperinnön muodostumiseen eri puolilla Suomea.

Seurakuntien kulttuuriympäristöt, mukaan lukien maat, metsät ja vedet, ovat luonnonperintöä, jolla on oma ääni ja itseisarvo. Ne vahvistavat kulttuurista ja hengellistä kestävyttä.

Kulttuuriperintö synnyttää tunnemuistoja ja auttaa ihmisiä kiinnittymään yhteisöihin ja paikkoihin.

Luopuminen

Rakennusperinnöstä luopumiset ja rakennusten siirtymiset toisiin käyttötarkoituksiin voivat olla pitkäkestoisia ja vaikeita prosesseja, joissa on mukana teologinen ja rituaalinen näkökulma.

LIITE: Kirkkohallitus - Täysistunto 21.01.2025 / 6

Tavoite 2030

Identiteetti

Kirkollinen kulttuuriperintö mahdollistaa kokemuksen ykseydestä ja yhteydestä erilaisuudessa. Se tarjoaa aineksia monenlaisille identiteeteille ja tukee ja vahvistaa yhteisöllisyyttä ja resilienssiä.

Yhteisöllisyys

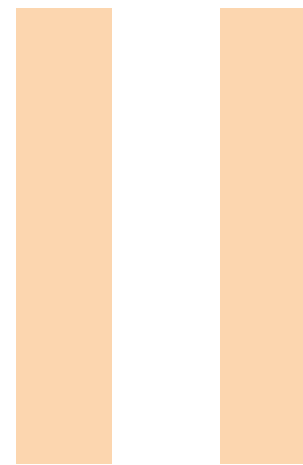
Kirkko on vieraanvarainen ja käy kulttuurien välistä vuoropuhelua monimuotoistuvassa ja muuttuvassa yhteiskunnassa.

Kirkollisen aineettoman kulttuuriperinnön alueelliset ja paikalliset erityispiirteet on dokumentoitu ja tunnistettu voimavaraksi.

Luopuminen

Ymmärretään kulttuuriperinnöstä luopumisprosessien kokonaisvaltaisuus ja vaikutukset yhteisöön.

Luopumiset toteutetaan avoimesti, suunnitelmallisesti, vastuullisesti ja kestävästi.

Toimenpiteet

Identiteetti

Kirkon kaikilla tasoilla tehdään historiaa näkyväksi ja pidetään aktiivisesti yllä muistamista.

Kristillisen kulttuuriperinnön yhteyttä arjen ja juhlan seurakuntaelämään korostetaan kaiken ikäisten kanssa. Huolehditaan siitä, että seurakunnan toiminnassa on läsnä sekä arvokas mennyt että toivo kestävästä tulevast.

Yhteisöllisyys

Kirkkohallitus kehittää yhteistyössä kulttuuriperintötoimijoiden kanssa aineettoman perinnön keruun ja tallennuksen työkaluja seurakuntien käyttöön.

Seurakunnat järjestävät yhteisöllisyyttä tukevia aikuisten, lasten ja erilaisten ryhmien kulttuuriperintötilaisuuksia, joiden sisältö dokumentoidaan. Aineettoman perinnön dokumentoinnin tuloksista ja yhteisöllisyyttä tukevista työtavoista käydään vuoropuhelua seurakuntalaisten kanssa.

Luonnonperintö tuodaan osaksi seurakuntien kirkollista, yhteisöllistä kulttuuriperintöä, esimerkkinä pyhiinvaellukset ja metsä- ja tunturiretirit.

Hautausmaat paikkakunnan asukkaiden ylläpitämine hautoineen muodostavat ainutlaatuisen kulttuuriympäristön. Hautausmaita arvostetaan keskeisenä osana paikkakunnan ja yhteisön muistia.

LIFE: Kirkkohallitus - Täysistunto 21.01.2025/6

Luopuminen

Luopumisen prosesseista keskustellaan ja niitä käsitellään seurakunnissa yhdessä sekä hengellisistä että kestävä kehityksen näkökulmista. Myös vaikeiden tunteiden ja epäoikeudenmukaisuuden kokemukset tallennetaan, samoin kuin jäähyväisjuhla, jossa seurakuntalaiset voivat osallistua esimerkiksi kirkkotilan desakralisaatioon.

Luopuminen toteutetaan tavalla, joka säilyttää kirkollista rakennusperintöä mahdollisimman hyvin. Tunnistetaan ja tartutaan tilanteisiin, joissa omistajanvaihdos turvaa rakennetun kulttuuriperinnön säilymistä parhaiten.

Rakennuksista luovuttaessa tai käyttötarkoitusten muutoksissa uudelleensijoitettujen kirkollisten esineiden ja taiteen yhteyteen liitetään tieto niiden alkuperästä, ja tieto pidetään esillä.

»Mitä meidän sitten tulee tehdä?»

Hän vastasi heille:

»Jolla on kaksi paitaa, antakoon toisen sille, jolla ei ole yhtään. Jolla on ruokaa, tehköön samoin.»

Luuk. 3:10-11

Strategiset valinnat III

Tieto toiminnan perustana

Avoimuus

Kirkollisen kulttuuriperintötiedon avoimuus perustuu tiedon yhteentoimivuuteen, saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Tiedon yhteinen tuottaminen eri tasoilla demokratisoi kulttuuriperintötietoa tuomalla siihen uusia sisältöjä.

Verkostot

Kulttuuriperintötietoa tuotetaan yhdessä viranomaisten, opetus-, koulutus- ja tutkimuslaitosten, Museoviraston, alueellisten vastuumuseoiden ja muiden muistiorganisaatioiden ja yhteisöjen kanssa.

Tietoa käytetään kulttuuriperinnön säilyttämisessä ja hoidossa.

Valinnat

Kulttuuriperintöyhteisöinä seurakunnat tekevät tietoon sekä tunnistettuihin arvoihin ja merkityksiin perustuvia valintoja.

Yhteisesti määriteltyihin arvoihin pohjautuvat valinnat mahdollistavat vastuullisen ja kokonaistaloudellisen kulttuuriperinnön hoidon.

Tavoite 2030

Avoimuus

Aineellinen, aineeton ja digitaalinen kulttuuriperintö ovat avoimia ja saavutettavia kaikille.

Erilaiset tiedon tuottamisen ja hallinnan menetelmät mahdollistavat kokemuksellisen tiedon ja kulttuuriperintötaitojen huomioimisen.

Tieto liikkuu järjestelmien ja toimijoiden välillä ja on kaikkien toimijoiden hyödynnettävissä.

Verkostot

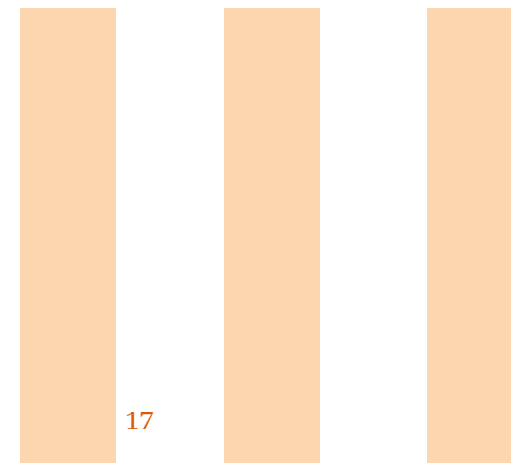
Kirkon piirissä ja muiden toimijoiden kanssa solmitaan kumppanuuksia ja rakennetaan yhteistyöverkostoja.

Eri toimijaryhmät tunnistavat kulttuuriperintöarvot ja tieto integroituu toimintaan.

Valinnat

Kulttuuriperinnön vaaliminen pohjautuu kattavaan tietoon kohteen tai esineen historiasta, moninaisista arvoista ja säilyttämistavoitteista.

Seurakunnilla on ajantasaiset tiedot kulttuuriomaisuudestaan: rakennetusta ympäristöstä, esineistöstä ja aineettomasta perinnöstä ja muista kulttuuri-, maisema- ja ympäristöarvoista.

Toimenpiteet

Avoimuus

Kirkon kaikilla tasoilla varmistetaan, että eri toimijoilla on yhteinen ymmärrys kulttuuriperinnön keskeisestä käsitteistöstä ja sen käytöstä.

Kirkkohallitus huolehtii, että ylläpidetyissä tietovarannoissa ja tietojärjestelmähankinnoissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä tietomalleja ja sanastoja.

Osoitetaan resursseja kulttuuriperintötiedon yhteentoimivuuden kehittämiseen.

Verkostot

Kirkon kaikilla tasoilla ja eri työaloilla tunnistetaan esteet kulttuuriperintötiedon saavutettavuudessa ja parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä.

Tunnistetaan avoimen tiedonvälityksen pullonkaulat ja vahvistetaan verkostojen välistä yhteistyötä.

Seurakuntien kulttuuriperintökumppanien asiantuntemusta ja osaamista hyödynnetään monipuolisesti.

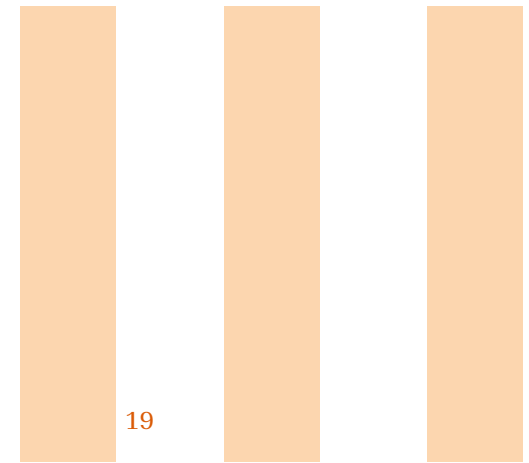
Kirkkohallitus, hiippakunnat ja seurakunnat huolehtivat kukin osaltaan, että kulttuuriperintötieto integroituu kasvatukseen, opetukseen ja seurakunnalliseen toimintaan.

LIITE: Kirkkohallitus - Täysistunto 21.01.2025 / 6

Valinnat

Kirkon kaikilla tasoilla osoitetaan resursseja kulttuuriperinnön vaalimiseen, kulttuuriperintötiedon hankintaan ja ylläpitämiseen

Seurakunnissa tehdään ja päivitetään kulttuuri- ja rakennusperintöinventointeja. Myös nuoremman kirkollisen rakennusperinnön arvot tunnistetaan ja huomioidaan seurakuntien kiinteistöstrategioissa.

Sanasto

Kulttuuriperintö

Kulttuuriperintöä syntyy ihmisen toiminnan tuloksena ja vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Se kertoo arvojen, uskomusten, tietojen, taitojen ja perinteiden muutoksesta. Kulttuuriperintö voi olla aineellista, aineetonta tai digitaalista. Kulttuuriperintöä uudistetaan, säilytetään ja siirretään tuleville sukupolville. (Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030)

Kirkollinen kulttuuriperintö

Kirkollisella kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan tässä strategiassa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon aineellista, aineetonta sekä digitaalista perintöä. Kirkollista kulttuuriperintöä syntyy muun kulttuuriperinnön tavoin ihmisen toiminnan tuloksena ja vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kulttuuriperintöä uudistetaan, säilytetään ja siirretään tuleville sukupolville.

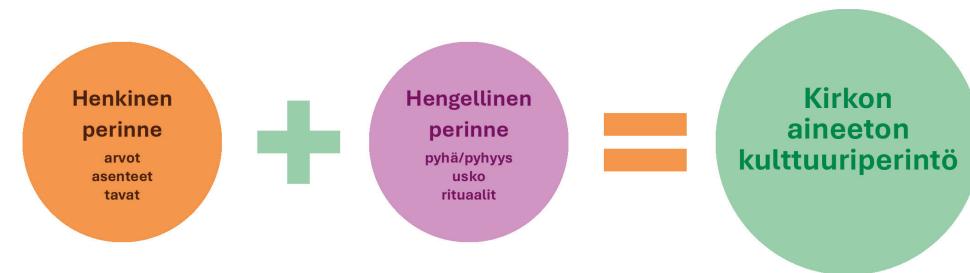
Sen lisäksi, että kirkollinen kulttuuriperintö kertoo arvojen, uskomusten, tietojen, taitojen ja perinteiden muutoksesta, siihen kuuluu myös hengellinen ulottuvuus: usko, pyhyys ja rituaalit. Kirkollisen kulttuuriperinnön hengellinen ulottuvuus sisältää myös erityisen alkuperäisyyden, kutsuuden ajan.

Aineellinen kulttuuriperintö

Aineelliseen kulttuuriperintöön kuuluvat kirkollinen kulttuuriympäristö ja -maisema, esimerkiksi hautausmaat, kirkkopihat ja pappiloiden pihapiirit, rakennusperintö, kirkollinen esineistö ja taide, muinaisjäännökset ja arkeologiset löydöt sekä kirkon ja sen seurakuntien arkistot ja kirjastot. Osa näistä on lainsäädännöllä suojeltu tai muilla tavoilla määritelty arvokkaaksi.

Aineeton kulttuuriperintö

Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan kirkon henkistä ja hengellistä perinnettä, esimerkiksi kirkkomusiikkia, kirkollista tapakulttuuria ja jumalanpalveluskäytäntöjä. Tätä sukupolvelta toiselle siirtyvää aineetonta perintöä kirkko ja sen yhteisöt luovat jatkuvasti uudelleen, ja se tuo heille tunteen katsomuksellisesta identiteetistä ja jatkuvuudesta.

Digitaalinen kulttuuriperintö

Digitaalinen kulttuuriperintö kattaa sekä digitaaliseen muotoon muutetut aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön esiintymismuodot että alkujaan digitaalisen kulttuuriperinnön ilmentymät ja käytännöt. (Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030)

Vaaliminen

Kulttuuriperinnön vaalimisella viitataan laaja-alaisen konservoinnin ideaan, johon sisältyy ennaltaehkäisevä suojelutyö. Tässä strategiassa vaaliminen tarkoittaa huolenpitoa, arvostamista ja kunnioittamista.

Kestävä kehitys

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Kestävän kehityksen muotoja ovat ekologinen kestävyys, inhimillinen ja kulttuurinen kestävyys, sosiaalinen ja terveydellinen kestävyys, taloudellinen kestävyys sekä turvallisuuden, oikeusvaltion ja demokratian kestävyys

Kulttuuriomaisuus

Kulttuuriomaisuus on sopimustekninen termi, joka sisältää aineellisen kulttuuriperinnön sekä sen suojelemiseen ja esittelemiseen liittyvän infrastruktuurin. Kulttuuriomaisuus on omaisuutta, jolla on huomattava merkitys kansojen kulttuuriperinnölle. Kulttuuriomaisuutta ovat arvokkaat taide- ja esinekokoelmat, valokuvat, kirjat ja muut painetut aineistot, äänitteet, elokuvat, arkistokokonaisuudet, rakennukset ja niiden kiinteät sisustukset, rakennetut alueet sekä muinaisjäännökset. (<https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/varautumisohjeet>)

Keskeiset kulttuuriperintöön liittyvät kansainväliset sopimukset

Sopimukset toteutetaan kansallisen lainsäädännön kautta ja avulla.

Unesco:

Haagin sopimus kulttuuriomaisuuden suojelusta (1954)

Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi (1970)

Maailmanperintösopimus / Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta (1972)

Aineettoman kulttuuriperinnön suojelemista koskeva yleissopimus (2003)

Euroopan neuvosto:

Granadan sopimus eli Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskevan yleissopimus (1992)

Valetan sopimus eli arkeologista kulttuuriperinnön suojelua koskeva yleissopimus (1992)

Firenzen sopimus eli maisemayleissopimus (2000)

Faron sopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (2005)

kirkollisen kulttuuriperinnön toimijakartta

VIRANOMAISET

luovat edellytyksiä
tekevät päätöksiä
neuvovat

Opetus- ja
kulttuuriministeriö:
Museovirasto, yliopistot,
ammattikorkeakoulut
Ympäristöministeriö:
maankäytön suunnittelu
ja kaavoitus

KIRKKOHALLITUS

kokoaa
mahdollistaa
välittää/viestii
ohjaa ja tukee

hiippakunnat,
alueelliset
vastuumuseot,
ELY-keskukset,
maakuntaliitot

yksityinen sektori:
suunnittelu,
rakentaminen,
konservointi

museo- ja arkistolaitos

YKSILÖT JA YHTEISÖT

tuottavat
hyödyntävät
osallistuvat

paikalliset ihmiset ja
yhteisöt: asukkaat,
seurakuntalaiset,
kotiseutuyhdistykset,
muut yhdistykset ja seurat,
vapaaehtoistoiminta

SEURAKUNNAT

ylläpitävät ja jakavat
totetuttavat
mahdollistavat
osallistavat

kunnat,
paikallismuseot,
varhaiskasvatus,
koulut ja oppilaitokset

LUOMAKUNTA

luonto, eläimet, ympäristö

Kun uskomme, niin ymmärrämme,
että maailmat on luotu Jumalan käskyllä
– että näkyvä on syntynyt näkymättömästä.
Hepr. 11:3

Kulturarvsstrategi

för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland
fram till 2030

Det som är här redan varit,
det som kommer har redan funnits.
Gud letar åter fram det flydda.
Pred. 3:15

Inledning

Kulturarvet hos Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är ett arv från mångstämmiga samfund, som å ena sidan är nationellt och enhetligt och å andra sidan har en lokal särprägel. Det kyrkliga kulturarvet och religionen utgör en av kulturens grundpelare och påverkar värderingarna och attityderna i vårt samhälle. Kulturarvet hjälper oss att förstå oss själva och möta andra samt ökar vår förmåga till interkulturell dialog.

Med kyrkligt kulturarv avses i denna strategi den finländska evangelisk-lutherska kyrkans materiella, mentala, andliga och di-

gitala arv som uppkommit genom mänsklig verksamhet. Det materiella kulturarvet omfattar kulturmiljöer och kulturlandskap, kyrkligt byggnadsarv, fornminnen samt kyrkliga föremål och konsterverk. En del av dessa är skyddade genom lag eller på annat sätt klassade som värdefulla. Med immateriellt kulturarv avses kyrkans levande arv: det mentala och andliga arvet, till exempel kyrkmusik, kyrkliga seder och bruk samt gudstjänstpraxis. Kyrkans materiella kulturarv förmedlar och ger uttryck för kyrkans levande arv. Med digitalt arv avses både det materiella och immateriella kul-

turarv som digitaliserats och det kulturarv som ursprungligt gjorts i digital form.

Grundlagen tillskriver var och en ansvar för kulturarvet. Alla är delaktiga av kulturarvet och alla har rätt till det. Ett viktigt inslag i strategin är att stärka delaktigheten så att allas rätt till det kyrkliga kulturarvet tillgodoses och det kyrkliga kulturarvet upplevs som en resurs. Till detta hör också avstående från församlingarnas fastighetsegendom, som kan innebära smärtsamma och splittrande processer, men om de lyckas kan de lösa utmaningar som är viktiga med tanke på samfundets framtid.

Systematiskt underhåll och vård av det kyrkliga kulturarvet baserar sig på ekologisk, kulturell, social och ekonomisk hållbarhet. Genom att värna om kulturarvet bevaras och skapas nationellt värdefull kulturegenomdom för kommande generationer samtidigt som man tar ansvar för den andliga kontinuiteten.

Målet med strategin är att stärka synligheten för det kyrkliga kulturarvet som en del av det finländska kulturarvet, upplevelsen av det heliga samt det andliga och mentala arvet. Strategin hjälper

att identifiera hur religionen bygger upp kulturen och vilken betydelse kyrkans kulturarv har på lokal, regional och nationell nivå.

Strategin skapar ramar och förutsättningar för kyrkans kulturarvsarbete. I strategin betonas församlingarnas, samfundens och individernas betydelse och roll när det gäller att värna om kulturarvet samt att skapa och upprätthålla kyrkans mentala och andliga arv. Strategin stärker samverkan mellan olika aktörer och deras möjligheter att arbeta för att bevara kyrkans kulturarv. Ansvaret för att förverkliga strategin vilar på hela kyrkan och alla inom kyrkan.

Strategin lyfter fram inhämtande och tillgodogörande av information, gemensam produktion av information och stärkande av delaktigheten. Strategin syftar också till att hitta och engagera olika samarbetspartner samt till att på ett gott och hållbart sätt vårda och bruka det kyrkliga kulturarvet. De åtgärder som presenteras i strategin stöder verkställandet av de internationella kulturarvskonventioner som Finland har ratificerat och beaktar nationella program och strategier för kulturarvet.

En förutsättning för god vård av det kyrkliga kulturarvet är att man identifierar och reagerar på de förändringar som sker i samhället och i kyrkan. Det här innebär också att man aktivt följer upp de författningar som reglerar skydd av kulturarv och vid behov vidtar åtgärder för att få till stånd uppdaterad och fungerande lagstiftning.

De strategiska valen utgår både från förändringarna i omvärlden och de möjligheter som förändringarna ger samt från den kontinuerliga dialogen mellan kulturarvsexperterna och församlingarna. Med hjälp av dem har man identifierat aktuella behov och utmaningar när det gäller vården av det kyrkliga kulturarvet.

Strategin är indelad i tre avsnitt, vart och ett med tre strategiska val. Varje val är förknippat med mål och konkreta åtgärder för att uppnå målen. I slutet finns en ordlista och en aktörskarta som kompletterar och preciserar texten. Ordlistan består av centrala begrepp och internationella konventioner som hänför sig till vården av kulturarvet. I aktörskartan beskrivs det kyrkliga kulturarvets intressentgrupper, samarbetspartner och andra aktörer på ett så heltäckande sätt som möjligt.

LIITE: Kirkkohallitus - Täysistunto 21.01.2025 / 6

Som fortsättning på strategin utarbetas ett åtgärdsprogram i samband med vilket man väljer mätare och verktyg för uppföljning av måluppnåelsen. I åtgärdsprogrammet utnyttjas befintliga mätare och verktyg, och nya utvecklas efter behov.

Omvärlden och förändringar i den

Det kyrkliga kulturarvet tillhör alla. En god vård av det kyrkliga kulturarvet förutsätter att man identifierar och reagerar på de förändringar som sker i världen, samhället och kyrkan. Förändringarna i omvärlden, de förväntade trenderna och de möjligheter dessa medför påverkar de strategiska valen. Förändringarna både kräver reformer och gör det möjligt att skapa nya verksamhetsmodeller.

Ekologisk hållbarhetskris

Det största hotet i vår tid kan anses vara att naturens bärkraft överskrids. Framtiden hotas av flera samtidiga kriser så som kli-

matförändring, föroreningar och förlusten av biologisk mångfald. Alla dessa påverkar också kulturarvet och bevarandet av det.

Globalisering

Den globala och den nationella migrationen formar Finland. Kulturen och värdegrunden breddas och berikas samtidigt som de också likriktas och utarmas. Utvecklingen av kommunikationsverktyg underlättar växelverkan, samtidigt som de sociala avstånden växer och världsbilderna differentieras. Den regionala differentieringen samt förändringarna i befolkningsstrukturen och medlemsantalet innebär utmaningar

för kyrkans och församlingarnas verksamhet och bevarandet av det kyrkliga byggnadsbeståndet i regioner på tillbakagång.

Försämrad grundtrygghet

Samhällets kristålighet och övergripande säkerhet prövas. Beredskapen att skydda det nationella kulturarvet i alla säkerhetssituationer blir allt viktigare. Skyddet av kulturesskatter under konflikter bidrar till att bevara den kulturella kontinuiteten och identiteten i samhällena.

Ansvar för omvårdnad och omsorg överförs delvis från samhället till medborgarverksamheten, vilket påverkar individernas och samfundens välfärd och samhällsstrukturerna. Kopplingen till kulturarvet skapar och stärker resiliensen, hjälper människor att definiera sina värderingar och sin identitet och främjar på så sätt

välbefinnandet.

Förhållandet mellan individ och gemenskap förändras

Samhället, kulturen och värderingarna blir allt mer mångfaceterade. Den evangelisk-lutherska kyrkans kulturella betydelse förändras. Olika former för andlighet blandas med traditionell religiositet och andra livsåskådningar. Även konfessionslösheten och irreligiositeten antar nya former och uttryckssätt.

Den moderna människan gör ofta sina val utifrån sin egen personliga erfarenhetsvärld. Beroendet av auktoriteter har minskat och intoleransen mot något som andra anser vara värdefullt ökar. Individens och samhällets värden och värderingar möts inte alltid. Detta skapar osäkerhet, försvagar den gemensamma känslan av samhörighet och försvårar iden-

titetsskapandet både för kyrkan och individen. Kulturarvet kan också vara kontroversiellt och användas för tvivelaktiga politiska syften. Det här gäller också det kyrkliga kulturarvet.

Digitaliseringen och dess påverkan

Informationsteknologin förändrar våra liv. Digitaliseringen formar informationsförmedlingen och informationens karaktär. Även individer kan producera information och den informationen blir allt viktigare som informationskälla. Den teknologiska utvecklingen stöder en individualistisk livsstil, men sociala medier kan å andra sidan öka gemenskapen och bidra till samhällsaktivitet.

Öppenhet och tillgänglighet är centrala värden när det gäller informationen om kulturarvet. Digitaliseringen kan också exkludera

vissa människor och grupper. Artificiell intelligens ger en felaktig bild av hur behärskad informationen är. Eftersom det i dagens mediemiljö blir allt svårare att skilja falsk och felaktig information från fakta, är det nödvändigt att producera korrekt information om kulturarvsarbetet och förbättra dess tillgänglighet för att bevara värdena och öka välfärden.

Strategiska val I

Det kyrkliga kulturarvet är gemensamt

Betydelse

Det kyrkliga kulturarvet påverkar samhällets värderingar och attityder. Det bjuder också in dem som inte har växt upp inom det. Ett heligt rum kan beröra människor på olika sätt.

Delaktighet

Erfarenhet av delaktighet ökar människors möjligheter att värna om och förmedla det kyrkliga kulturarvet till kommande generationer. Kulturarvet lever och förändras i tiden.

Det är viktigt att identifiera och erkänna svåra frågor som rör kulturarvet, såsom behandlingen av minoriteter, ojämlikhet mellan könen och odemokratiska strukturer.

Det heliga arvet handlar om evangelium och hopp.

Hållbarhet

Ekologisk, ekonomisk, social och kulturell hållbarhet är grunden för bevarandet av det kyrkliga kulturarvet. Genom att ta hand om kulturarvet bär vi ansvar för den andliga kontinuiteten.

Kulturarvet stärker samhällets psykiska hållbarhet och kristalighet.

LIITE: Kirkkohallitus - Täysistunto 21.01.2025 / 6

Mål 2030

Betydelse

Det kyrkliga kulturarvets betydelse har identifierats och erkänts i stor utsträckning.

Församlingarna har ansvaret för att bevara det kyrkliga kulturarvets betydelse. Kyrkans centralförvaltning möjliggör, stöder och handleder.

Delaktighet

Det kyrkliga kulturarvet upplevs som en resurs och allas rätt till det kyrkliga kulturarvet tillgodoses.

Delaktigheten stärks också genom att historiska oförrätter och orättvisor synliggörs på lokal nivå.

Hållbarhet

Det kyrkliga kulturarvet används och vårdas på ett hållbart sätt.

Det kyrkliga kulturarvet är livskraftigt både i områden där befolkningen ökar och i områden där den minskar.

Åtgärder

Betydelse

Kyrkomötet, Kyrkostyrelsen och stiftens ska var och en för sin del se till att intressentgrupperna förstår det kyrkliga kulturarvets betydelse bland annat när det gäller att bygga gemenskap och identitet.

Kyrkostyrelsen utarbetar i samarbete ett verktyg för det kyrkliga kulturarvet, till exempel en snurra eller en kompass, för kyrkans utvecklingsarbete, förändringsprocesser och kulturarvsfostran. Frågorna i verktyget belyser ett levande kulturarv och en hållbar utveckling.

Församlingarna och församlingsmedlemmarna tar aktivt i bruk kulturarvsverktygen.

Delaktighet

Kyrkomötet, Kyrkostyrelsen och stiftens stöder var och en för sin del församlingarna och ser till att församlingarna främjar delaktighet i det kyrkliga kulturarvet.

Församlingarna ordnar kulturarvsevenemang för vuxna, barn och olika grupper. Syftet med evenemangen är att stödja delaktigheten och motarbeta utanförskap som uppstått historiskt och socialt. Evenemangen är målinriktade och innehållet dokumenteras för att samla in olika synpunkter från grupper och individer.

Arbetsätt som stöder delaktigheten utvecklas och sprids mellan församlingarna. Arbetsresultat och de arbetsätt som stöder delaktighet och närvaro diskuteras med församlingsborna i ett samhälle som präglas av mångfald och förändring.

Hållbarhet

På alla nivåer i kyrkan identifieras olika hållbarhetsaspekter i beslutsfattandet och en bedömningsmatris och andra verktyg används för att lyfta fram de olika hållbarhetsaspekterna.

Fastigheterna och det kyrkliga byggnadsbeståndet underhålls på ett systematiskt sätt. Fastighetsegendomen utvecklas i samarbete med områdets invånare.

Lösningar för koldioxidsnål energi tas i bruk i underhållet av det kyrkliga byggnadsbeståndet.

Församlingarna utnyttjar det befintliga kyrkliga byggnadsbeståndet i stället för nybyggnation. Överdriven renovering och rivning av det kyrkliga byggnadsarvet undviks. Den biologiska mångfalden främjas på begravningsplatser och gårdsområden.

Strategiska val II

Varaktighet och förändring – tradition och förnyelse i dialog

Identitet

Genom att identifiera vårt kristna arv och våra rötter får vi förståelse för det förflutna och bygger vår åskådningsmässiga identitet. Kulturarvet är kyrkans minne som både förändras och skapar skikt.

Gemenskap

Det kyrkliga kulturarvet är ett arv från mångstämmiga samfund. Olika andliga traditioner, materiella resurser och geografiska kontakter påverkar det kyrkliga kulturarvet på olika håll i landet.

Församlingarnas kulturmiljöer, inklusive mark, skogar och vatten, är naturarv med egen röst och ett egenvärde. De stärker den kulturella och andliga hållbarheten.

Kulturarvet ger upphov till känslominnen och hjälper människor att fästa sig vid samhällen och platser.

Avstående

Att avstå från byggnadsarvet och överföra byggnaderna till annan användning kan vara långvariga och svåra processer som inbegriper ett teologiskt och rituellt perspektiv.

Mål 2030

Identitet

Det kyrkliga kulturarvet gör det möjligt att uppleva enhet och gemenskap i mångfalden. Det ger underlag för många olika identiteter samt stöder och stärker gemenskap och resiliens.

Gemenskap

Kyrkan är gästfri och för en interkulturell dialog i ett samhälle som präglas av mångfald och förändring.

Regionala och lokala särdrag i det kyrkliga immateriella kulturarvet har dokumenterats och identifierats som resurser.

Avstående

Förståelse för att processen för att avstå från kulturarv är övergripande och har konsekvenser för samhället.

Avståendet görs på ett öppet, planmässigt, ansvarsfullt och hållbart sätt.

» Vad skall vi då göra?»

Han svarade:

”Den som har två skjortor skall dela med sig åt den som ingen har, och den som har bröd skall göra på samma sätt.»

Luk. 3:10-11

Åtgärder

Identitet

På alla nivåer i kyrkan synliggörs historien och upprätthålls minnen aktivt.

Sambandet mellan det kristna kulturarvet och församlingens liv till vardag och fest betonas i arbetet bland alla åldersgrupper. Både det värdefulla förflutna och hoppet om en hållbar framtid ska vara närvarande i församlingens verksamhet.

Gemenskap

Kyrkostyrelsen utvecklar i samarbete med kulturarvsaktörerna verktyg för församlingarna för att samla in och spara det immateriella arvet.

Församlingarna ordnar gemenskapsfrämjande kulturarvsevenemang för vuxna, barn och olika grupper och evenemangens innehåll dokumenteras. Det förs en dialog med församlingens borna om resultaten av dokumenteringen av det immateriella arvet och om de gemenskapsfrämjande arbetssätten.

Naturarvet införlivas i församlingarnas kyrkliga, gemensamma kulturarv, till exempel genom pilgrimsvandringar och skogs- och fjällretreater.

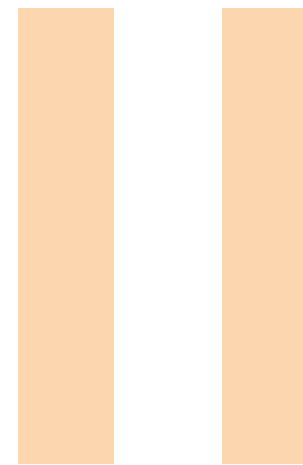
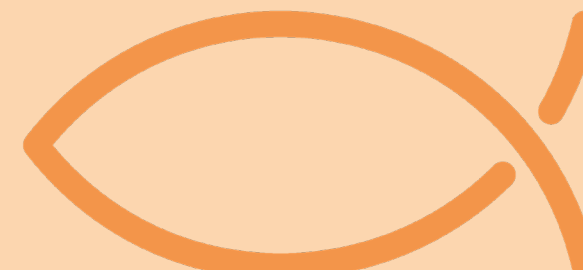
Begravningsplatserna tillsammans med gravarna som upprätthålls av invånarna på orten bildar en unik kulturmiljö. Begravningsplatserna värdesätts som en central del av ortens och samhällets minne.

Avstående

Processerna för avstående diskuteras och behandlas tillsammans ur både ett andligt och hållbart perspektiv i församlingarna. Också erfarenheter av svåra känslor och orättvisa dokumenteras, liksom avskedsfesten, där församlingens borna kan delta till exempel i desakraliseringen av kyrkorummet.

Avståendet genomförs på ett sätt som bevarar det kyrkliga byggnadsarvet så väl som möjligt. Man identifierar och tar itu med situationer där ett ägarbyte bäst tryggar bevarandet av det byggda kulturarvet.

När byggnader överläts eller användningsändamålen ändras ska kyrkliga föremål och konst som omplacerats förses med information om deras ursprung och informationen ska vara synlig.

Strategiska val III

Information som grund för verksamheten

Öppenhet

Öppenhet i fråga om information om det kyrkliga kulturarvet baserar sig på informationens interoperabilitet, tillgång och tillgänglighet. En gemensam informationsproduktion på olika nivåer demokratiserar informationen om kulturarvet genom att bidra med nytt innehåll.

Nätverk

Kulturarvsdata produceras tillsammans med myndigheter, undervisnings-, utbildnings- och forskningsinstanser, Museiverket, museer med regionalt ansvar och andra minnesorganisationer och sammanslutningar.

Informationen används för att bevara och vårda kulturarvet.

Val

Som kulturarvssamfund gör församlingarna val som baserar sig på kunskap samt på identifierade värden och betydelser.

Val som baserar sig på gemensamt fastställda värden gör det möjligt att förvalta ett ansvarsfullt och totalekonomiskt kulturarv.

Mål 2030

Öppenhet

Det materiella, immateriella och digitala kulturarvet är öppet och tillgängligt för alla.

Olika metoder för produktion och hantering av information gör det möjligt att beakta erfarenhetsbaserad kunskap och kulturarvsfärdigheter.

Informationen rör sig mellan systemen och aktörerna och alla aktörer kan dra nytta av den.

Nätverk

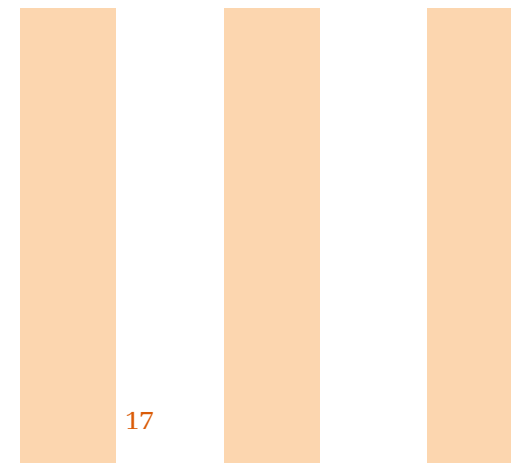
Inom kyrkan och tillsammans med andra aktörer skapas samarbetsrelationer och nätverk.

Olika aktörsgrupper identifierar kulturarvsvärdena och informationen integreras i verksamheten.

Val

Bevarandet av kulturarvet baserar sig på täckande information om objektens eller föremålets historia, de olika värdena och målen för bevarandet.

Församlingarna har aktuell information om sin kulturegendom: den byggda miljön, föremålen och det immateriella arvet samt andra kultur-, landskaps- och miljövärden.

Åtgärder

Öppenhet

På kyrkans alla nivåer säkerställs det att de olika aktörerna har en gemensam förståelse av kulturarvets centrala begrepp och hur de används.

Kyrkostyrelsen ser till att nationellt fastställda informationsmodeller och ordlistor används i de datalager som upprätthålls och vid upphandling av informationssystem.

Resurser anvisas för att utveckla kulturarvsdatans interoperabilitet.

Nätverk

På kyrkans alla nivåer och inom olika arbetsområden identifieras hinder för tillgången till kulturarvsdata och möjligheterna att utnyttja informationen förbättras.

Flaskhalsar i den öppna informationsförmedlingen identifieras och samarbetet mellan nätverken stärks.

Sakkunskapen och kompetensen hos församlingarnas samarbetspartner inom kulturarvet tillgodogörs mångsidigt.

Kyrkostyrelsen, stiftet och församlingarna ser var och en för sin del till att informationen om kulturarvet integreras i fostran, undervisningen och församlingsverksamheten.

LIITE: Kirkkohallitus - Täysistunto 21.01.2025 / 6

Val

Resurser anvisas på kyrkans alla nivåer för att värna om kulturarvet samt för att inhämta och upprätthålla information om kulturarvet.

I församlingarna görs inventeringar av kultur- och byggnadsarvet och inventeringarna uppdateras. Även värdena hos det yngre kyrkliga byggnadsarvet identifieras och beaktas i församlingarnas fastighetsstrategier.

Ordlista

Kulturarv

Kulturarvet uppstår som ett resultat av mänsklig verksamhet och i växelverkan med miljön. Det berättar om förändringar i värderingar, övertygelser, kunskaper, färdigheter och traditioner. Kulturarvet kan vara materiellt, immateriellt eller digitalt. Kulturarvet förnyas, bevaras och överförs till kommande generationer. (Statsrådets principbeslut om kulturarvsstrategin 2023–2030)

Kyrkligt kulturarv

Med kyrkligt kulturarv avses i denna strategi det materiella, andliga och digitala arvet hos Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Det kyrkliga kulturarvet uppstår liksom annat kulturarv som ett resultat av mänsklig verksamhet och i växelverkan med miljön. Kulturarvet revideras, bevaras och överförs till kommande generationer.

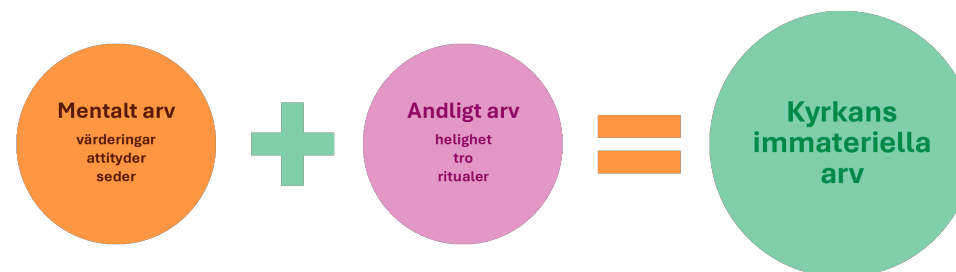
Förutom att det kyrkliga kulturarvet vittnar om förändringar i värderingar, trosuppfattningar, kunskaper, färdigheter och traditioner har det också en andlig dimension: tro, helighet och ritualer. Det kyrkliga kulturarvets andliga dimension inbegriper också en särskild tidsdimension, evigheten.

Materiellt kulturarv

Till det materiella kulturarvet hör kyrkliga kulturmiljöer och kulturlandskap, till exempel begravningsplatser, kyrkogårdar och prästgårdsmiljöer, byggnadsarv, kyrkliga föremål och konst, fornlämningar och arkeologiska fynd samt kyrkans och församlingarnas arkiv och bibliotek. En del av dessa är skyddade genom lag eller på annat sätt klassade som värdefulla.

Immateriellt kulturarv

Med immateriellt kulturarv avses kyrkans mentala och andliga arv, till exempel kyrkmusik, kyrkliga seder och bruk samt gudstjänstpraxis. Detta immateriella arv, som överförs från generation till generation, återskapas ständigt av kyrkan och dess gemenskaper och ger dem en känsla av åskådningsmässig identitet och kontinuitet.

Digitalt kulturarv

Det digitala kulturarvet omfattar både materiella och immateriella kulturarvsformer som omvandlats till digital form och de uttryck och praxis för det digitala kulturarvet som ursprungligen var i digital form. (Statsrådets principbeslut om kulturarvsstrategin 2023–2030)

Värna om kulturarvet

Att värna om kulturarvet inbegriper idén om omfattande konservering, där förebyggande skyddande arbete ingår. I denna strategi handlar värnandet om att vårda, uppskatta och respektera.

Hållbar utveckling

Med hållbar utveckling avses en kontinuerlig och styrd samhällelig förändring på global, regional och lokal nivå som syftar till att trygga goda levnadsmöjligheter för nuvarande och kommande generationer. Olika former av hållbar utveckling är ekologisk hållbarhet, mänsklig och kulturell hållbarhet, social och hälsomässig hållbarhet, ekonomisk hållbarhet samt hållbarhet i fråga om säkerhet, rättsstaten och demokrati.

Kulturegendom

Kulturegendom är en avtalsteknisk term som omfattar det materiella kulturarvet och infrastrukturen för att skydda och presentera det. Kulturegendom är sådan egendom som har avsevärd betydelse för ett folkslags kulturarv. Till kulturegendomen hör värdefulla konst- och föremålssamlingar, fotografier, böcker och annat tryckt material, inspelningar, filmer, arkivhelheter, byggnader och deras fasta inredning, bebyggda områden samt fornlämningar. (<https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/varautumisohjeet>)

Centrala internationella konventioner som anknyter till kulturarvet

Konventionerna fullföljs genom och med hjälp av nationell lagstiftning.

Unesco:

Haagkonventionen om skydd för kulturegendom vid händelse av väpnad konflikt (1954)

Konvention om förbud mot och förhindrande av olovlig import och export av kulturföremål samt av överföring av äganderätten (1970)

Världsarvskonventionen / Konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv (1972)

Konventionen om skydd av det immateriella kulturarvet (2003)

Europarådet:

Granadakonventionen, dvs. konventionen om skydd för byggnadskulturarvet i Europa (1985)

Vallettakonventionen, dvs. konventionen om skydd för det arkeologiska kulturarvet (1992)

Landskapskonventionen (Florens, 2000)

Farokonventionen, dvs. ramkonventionen om kulturarvets samhälleliga värde (2005)

Aktörskarta för det kyrkliga kulturarvet

MYNDIGHETER

skapar förutsättningar
fattar beslut
ger råd

Undervisnings- och kulturministeriet:
Museiverket, universitet, yrkeshögskolor
Miljöministeriet:
planering av markanvändning och planläggning

KYRKOSTYRELSEN

samlar
möjliggör
förmedlar/kommunicerar
handleder och stöder

stiften, museer med regionalt ansvar, NTM-centralerna, landskapsförbunden

den privata sektorn:
planering, byggande, konservering

musei- och arkivväsendet

INDIVIDER OCH GRUPPER

producerar
använder
deltar

lokalbefolkning och sammanslutningar:
invånare, församlingsbor, hembygdsföreningar, andra föreningar och sällskap, frivilligverksamhet

FÖRSAMLINGARNA

upprätthåller och delar verkställer
möjliggör
delaktiggör

kommuner, lokala museer, småbarnspedagogiken, skolor och läroanstalter

SKAPELSEN
natur, djur, miljö

I tro förstår vi
att världen har formats genom ett ord från Gud
och att det vi ser inte har blivit till ur något synligt.
Hebr. 11:3

